3° Πανελλήνιο Συνέδριο
Ιατρικής Φυσικής

27° Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο
Ακτινολογίας

Ενδοκράνιες επιπλοκές χρόνιας μαστοειδίτιδας

Χριστοδούλου Ε, Σταυροπούλου Ι, Κιρκινέζος Θ, Ζαμπάκης Π, Καρναμπατίδης Δ, Τσώτα Ε

Κλινικό Εργαστήριο Ακτινολογίας, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών, Ρίο, Ελλάδα

30, 31 ΟΚΤ + 1 ΝΟΕ
2 0 2 6

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
- ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ, ΛΑΡΙΣΑ

Οργάνωση

ΕΦΙΕ
Ένωση Φυσικών Ιατρικής Ελλάδος

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΑΣ

Εισαγωγή

Η χρόνια μαστοειδίτιδα ορίζεται ως εμμένουσα ή υποτροπιάζουσα φλεγμονή του μέσου ωτός και των μαστοειδών κυψελών, διάρκειας τουλάχιστον 12 εβδομάδων, με αποτέλεσμα τη διάβρωση των οστικών διαφραγματίων τους [1,2].

Η μαστοειδίτιδα μπορεί να προσβάλει οποιαδήποτε ηλικία· η οξεία μορφή αφορά κυρίως παιδιά <2 ετών (μέση ηλικία 12 μήνες) [2,3], ενώ η χρόνια μορφή απαντάται και σε ενήλικες, συνήθως σε έδαφος χρόνιας μέσης ωτίτιδας.

Η νόσος μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές ενδοκράνιες επιπλοκές μέσω επέκτασης της λοίμωξης κατά συνέχεια ιστού ή αιματογενώς [4]. Η μακροχρόνια χρήση ανοσοτροποποιητικών παραγόντων, όπως τα κορτικοστεροειδή, αυξάνει τον κίνδυνο επιπλεγμένης νόσου και μπορεί να συγκαλύψει την τυπική κλινική εικόνα του ενήλικα (ωταλγία, πυρετός, κεφαλαλγία).

Πίνακας 1. Επιπλοκές της μαστοειδίτιδας [2, 4]

Κατηγορία	Σημαντικές επιπλοκές
Εξωκράνιες	**Εξωκροταφικές:** υποπεριοστικό απόστημα, απόστημα Bezold, οπισθωτιαίο συρίγγιο **Ενδοκροταφικές:** παράλυση προσωπικού νεύρου, λαβυρινθίτιδα, συρίγγιο λαβυρίνθου
Ενδοκράνιες	Μηνιγγίτιδα, επισκληρίδιο απόστημα, υποσκληρίδιο εμπύημα, απόστημα εγκεφάλου/παρεγκεφαλίδας, θρομβοφλεβίτιδα σιγμοειδούς κόλπου

Μέθοδοι & Υλικά

Παρουσίαση περιστατικού

Ιστορικό
Χρόνια μαστοειδίτιδα δεξιά, με προηγηθείσα χειρουργική αντιμετώπιση

Φαρμακευτική αγωγή
Χρόνια λήψη κορτικοστεροειδών (ανοσοκαταστολή)

Αιτία προσέλευσης
Οξεία νευρολογική επιδείνωση

Κλινική πρόκληση: η ανοσοκαταστολή μπορεί να συγκαλύψει την τυπική εικόνα (ωταλγία, πυρετός, κεφαλαλγία). Η απεικόνιση καθίσταται καθοριστική για την έγκαιρη αναγνώριση των επιπλοκών.

Απεικονιστικός έλεγχος

ΑΤ εγκεφάλου
- Αιμορραγία
- Πιεστικά φαινόμενα, υδροκέφαλος
- Οστική διάβρωση

ΑΤ αγγειογραφία (CTA)
- Αρτηριακή εκτίμηση (έσω καρωτίδα)
- Φλεβική εκτίμηση (φλεβώδεις κόλποι, σφαγίτιδα)

ΜΤ εγκεφάλου
- Ισχαιμία (DWI)
- Έκταση φλεγμονής
- Μαλακά μόρια

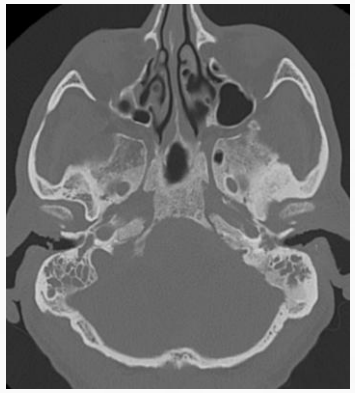
Αποτελέσματα

Εικ. 1. ΑΤ: υπόπυκνη αλλοίωση ΔΕ παρεγκεφαλίδας.

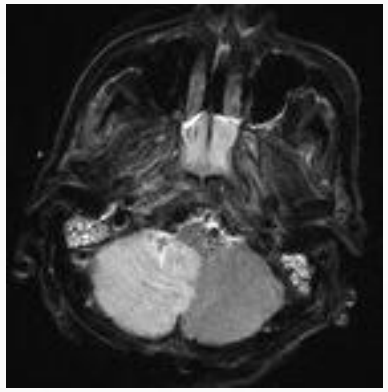
Εικ. 2. ΑΤ: οξύς αποφρακτικός υδροκέφαλος.

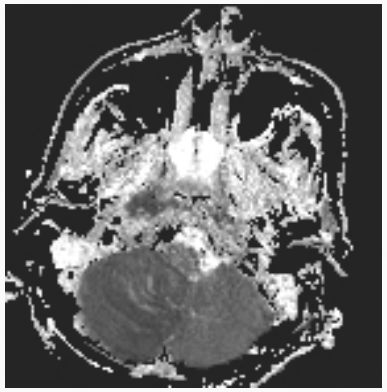
Εικ. 3. ΑΤ, οστικό παράθυρο: διάβρωση μαστοειδών κυψελών.

ΑΤ εγκεφάλου

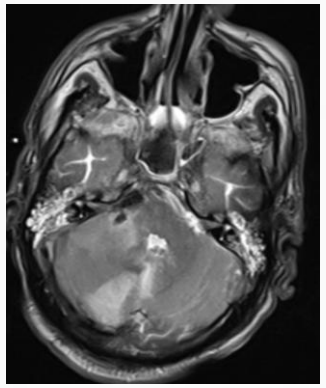
- Υπαραχνοειδής αιμορραγία (Εικ. 1, 2)
- Εξωπαρεγχυματική αιμορραγική συλλογή ΔΕ γεφυροπαρεγκεφαλιδικής γωνίας (Εικ. 1)
- Οξύς αποφρακτικός υδροκέφαλος (Εικ. 2)
- Υπόπυκνες αλλοιώσεις ΔΕ παρεγκεφαλιδικού ημισφαιρίου (Εικ. 1)
- Έντονα πιεστικά φαινόμενα, εξάλειψη βασικών δεξαμενών (Εικ. 1)
- Οστική διάβρωση σφηνοειδούς και μαστοειδών κυψελών (Εικ. 3)

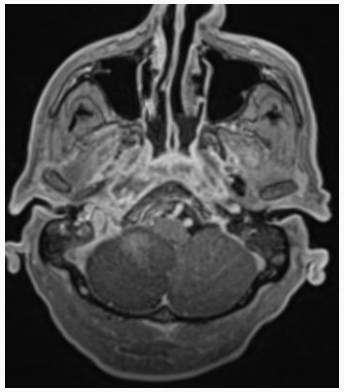
Εικ. 4. DWI: περιορισμός διάχυσης ΔΕ παρεγκεφαλίδας.

Εικ. 5. ADC: αντίστοιχη ελάττωση τιμών – οξύ έμφρακτο.

Εικ. 6. T2WI: πλήρωση μαστοειδών κυψελών.

Εικ. 7. T1WI: διήθηση μαλακών μορίων πέριξ ΔΕ σφαγιτιδικού τρήματος.

ΜΤ εγκεφάλου

- Περιορισμός διάχυσης ΔΕ κάτω παρεγκεφαλιδικού ημισφαιρίου – οξύ ισχαιμικό έμφρακτο (Εικ. 4, 5)
- Εκτεταμένη πλήρωση μαστοειδών κυψελών (Εικ. 6)
- Φλεγμονώδης συμμετοχή παραρρινίων κόλπων (Εικ. 6)
- Διήθηση μαλακών μορίων πέριξ ΔΕ σφαγιτιδικού τρήματος και έσω καρωτίδας (Εικ. 7)

Συμπεράσματα

- Η χρόνια μαστοειδίτιδα μπορεί να εξελιχθεί σε δυνητικά απειλητική για τη ζωή νόσο, με πολλαπλές ταυτόχρονες ενδοκράνιες επιπλοκές.
- Στους ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς η κλινική εικόνα μπορεί να είναι άτυπη, με αποτέλεσμα καθυστέρηση της διάγνωσης.
- Ο συνδυασμός ΑΤ, CTA και ΜΤ είναι καθοριστικός για την εκτίμηση της οστικής διάβρωσης, της αγγειακής και παρεγχυματικής συμμετοχής, και για τον σχεδιασμό της θεραπευτικής στρατηγικής.

Key-point: στη χρόνια μαστοειδίτιδα η αναφορά δεν αρκεί να περιγράφει απλή πλήρωση των κυψελών – πρέπει να απαντά σε τρία ερωτήματα:

Οστική διάβρωση;
ΑΤ οστικό παράθυρο: διαφραγμάτια, tegmen, σιγμοειδής πλάκα, κλίτος

Επέκταση;
Ενδοκράνια, φλεβώδεις κόλποι και σφαγίτιδα, έσω καρωτίδα (CTA)

Επιπλοκές;
Αιμορραγία, ισχαιμία (DWI), υδροκέφαλος, απόστημα ή εμπύημα (MT)

Βιβλιογραφία

1. Gaillard F, Weerakkody Y, Baba Y, et al. Chronic otomastoiditis. Reference article, Radiopaedia.org.
2. Sahi D, Callender KD. Mastoiditis. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2023.
3. Siddiq S, Grainger J. The diagnosis and management of acute otitis media: American Academy of Pediatrics Guidelines 2013. Arch Dis Child Educ Pract Ed. 2015;100(4):193–197.
4. Shareef M, Ghosn Y, Khdhir M, El Annan T, Alam R, Hourani R. Critical infections in the head and neck: a pictorial review of acute presentations and complications. Neuroradiol J. 2024;37(4):402–417.

Επικοινωνία: evelyn.christod@gmail.com